

STRESZCZENIA

Bogusław BEMBENEK¹

PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE JAKO STRATEGICZNE WYZWANIE W ZARZĄDZANIU KLASTREM

Artykuł koncentruje się na współczesnym podejściu do złożonej i wieloaspektowej problematyki partnerstwa publiczno-privatnego (PPP) wewnątrz ekosystemu klastra, którego granice są wysoce zmienne. Podstawą zaprezentowanych w artykule rozważań i sformułowanych wniosków były nie tylko wyniki badań empirycznych, przeprowadzonych za pomocą metody badań ankietowych na celowo dobranej próbie 28 menedżerów polskich klastrów, ale także analiza literatury przedmiotu i danych zastanych (metoda *desk research*). Praktyczne podejście do problemu badawczego poparto wybranymi doświadczeniami i dobrymi praktykami klastrów. Artykuł składa się z trzech części, w których scharakteryzowano w sposób syntetyczny istotę i główne założenia koncepcji PPP, jej znaczenie dla rozwoju klasteringu oraz jej postrzeganie przez menedżerów klastrów. Na podstawie analizy literatury przedmiotu wykazano, że sprawne wykorzystanie potencjału PPP stwarza strategiczne wyzwanie przed koordynatorami klastrów m.in. w zakresie kształtowania relacji z partnerami publicznymi i zabezpieczenia źródeł finansowania tego typu projektów. Finansowanie inwestycji ze środków krajowych i zagranicznych może sprzyjać zarówno budowie i modernizacji infrastruktury komunalnej, jak i rozwojowi klastrów. W szczególności projekty hybrydowe, w których formuła PPP dofinansowana jest ze środków Unii Europejskiej, umożliwiają realizację dużych przedsięwzięć infrastrukturalnych, zaspakajających potrzeby społeczne. W tym przypadku instytucjonalny koordynator i członkowie klastra mogą pełnić rolę partnera prywatnego, będącego inwestorem, generalnym wykonawcą lub podwykonawcą. Zaprezentowane w artykule wyniki badań empirycznych dowodzą, że dotychczas w większości badanych klastrów nie realizowano projektów w formule PPP. Pomimo to bardzo optymistyczny jest fakt, że koordynatorzy i członkowie tych klastrów wykazują realne zainteresowanie tego typu partnerstwem strategicznym, chociaż wciąż brakuje sprzyjającego klimatu dla jego implementacji w wielu regionach kraju.

Słowa kluczowe: klaster, zarządzanie, partnerstwo publiczno-privatne, rozwój.

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A STRATEGIC CHALLENGE IN CLUSTER MANAGEMENT

The article focuses on a contemporary approach to a complex and multifaceted problem of public-private partnership (PPP) inside a cluster's ecosystem whose boundaries are highly variable. The basis for the considerations and conclusions formulated in the article are not only the results of empirical research conducted by means of a survey of a deliberately selected sample of 28 managers of Polish clusters, but also literature review and desk research. A practical approach to the research problem is supported by selected experiences and good practices of clusters. The article consists of three parts, in which the essence and main assumptions of the PPP concept, its significance for the development of clustering, and its perception by cluster managers are characterized in a synthetic way. Basing on the literature review, it has been shown that efficient use of the potential of PPP poses a strategic challenge to cluster coordinators, among others, in the area of shaping relations with public partners and securing sources of financing for this type of projects. Financing investments from domestic and foreign funds may be conducive to both the construction and modernization of municipal infrastructure and the development of clusters. In particular, hybrid projects, where the PPP formula is co-financed by the European Union, enable the implementation of large infrastructure projects that meet social needs. In this case, the institutional coordinator and cluster members can act as a private partner, being an investor, general contractor or subcontractor. The results of empirical research presented in the article prove that in the majority of surveyed clusters no projects in the PPP formula have been implemented so far.

¹ Dr Bogusław Bembenek, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, Al. Powstańców Warszawy 12, 35-959 Rzeszów, e-mail: bogdanb@prz.edu.pl.
Bogusław Bembenek, PhD, Rzeszów University of Technology, Faculty of Management, St. Powstancow Warszawy 12, 35-959 Rzeszów; e-mail: bogdanb@prz.edu.pl.

Nevertheless, it is very optimistic that coordinators and members of these clusters show a real interest in this type of strategic partnership, although there is still a lack of favorable climate for its implementation in many regions of the country.

Keywords: cluster, management, public-private partnership, development.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.21

Tekst złożono do redakcji: sierpień 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Monika BOLIŃSKA²

Agata GOMÓŁKA³

DETERMINANTY PRZESTRZENNEGO ZRÓŻNICOWANIA PŁAC W OBWODACH UKRAINY ZACHODNIEJ W LATACH 2004–2015

Celem niniejszego opracowania jest prezentacja determinant przestrzennego zróżnicowania płac w obwodach Ukrainy Zachodniej w latach 2004–2015. Struktura pracy przedstawia się następująco. W pierwszej części artykułu zostały scharakteryzowane jednostki administracyjne Ukrainy, zwane obwodami. Charakterystykę przeprowadzono pod względem liczby ludności zamieszkującej dany obszar, powierzchni oraz wskazano, jaką część Ukrainy stanowią poszczególne jednostki administracyjne. W kolejnej części pracy przedstawiono opisową analizę przestrzennego zróżnicowania płac, wydajności pracy oraz bezrobocia w obwodach Ukrainy w analizowanych latach. Analizę skoncentrowano na obwodach Ukrainy Zachodniej, jednakże wskaźniki charakteryzujące ten obszar porównano z pozostałymi grupami obwodów Ukrainy. Następnie autorzy, biorąc za podstawę model płac efektywnościowych Solowa oraz model wzrostu Solowa określili determinanty płac i na ich podstawie dokonali analiz statystycznych owej zmiennej. Opracowanie kończy podsumowanie wcześniejszych rozważań oraz najważniejsze wnioski z punktu widzenia autorów. Metodami badawczymi były studia literatury przedmiotu oraz analiza opisowa i statystyczna dostępnych danych statystycznych zaczerpniętych ze strony ukraińskiego urzędu statystycznego. Z przeprowadzonych analiz wynika, iż obwody wchodzące w skład Ukrainy Zachodniej w analizowanych latach charakteryzowały się niskimi płacami, niską wydajnością pracy oraz wyższym bezrobociem w porównaniu do innych grup obwodów Ukrainy. Natomiast wzrost wydajności pracy w obwodach Ukrainy Zachodniej przekładał się na wzrost płac, a w sytuacji gdy stopa bezrobocia rosła, płace w tych obwodach malały.

Słowa kluczowe: wydajność pracy, stopa bezrobocia, płace, obwody Ukrainy Zachodniej.

SPATIAL VARIATION DETERMINANTS IN THE WESTERN UKRAINE OBLASTS IN 2004–2015

The aim of this paper is to present the determinants of spatial diversity of wages in the oblasts of Western Ukraine in 2004–2015. The structure of the work is as follows. In the first part of the article the administrative units of Ukraine were characterized. Characterization was performed in terms of the population of an area, surface, and indicates which part of Ukraine are different administrative units. The next part of the work presents a descriptive analysis of the spatial differentiation of wages, labor productivity and unemployment in Ukraine. Next, the authors, based on the efficiency wage model by Solow and the Solow growth model, determined wage determinants and on their basis they made statistical analyzes of this variable. The study ends with a summary of previous considerations and conclusions. The research methods were literature studies and the descriptive and statistical analysis of available statistical data from the Ukrainian statistical office – <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

² Mgr Monika Bolińska, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie; e-mail: monika_bolinska@op.pl (autor korespondencyjny).

Monika Bolińska, MA, Jagiellonian University in Kraków, Faculty of Management and Social Communication, Gołębia 24, 31-007 Kraków; e-mail: monika_bolinska@op.pl (corresponding author).

³ Mgr Agata Gomółka, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, ul. Gołębia 24, 31-007 Kraków; e-mail: agata.gomolka@doctoral.uj.edu.pl.

Agata Gomółka, MA, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University in Kraków, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, ul. Gołębia 24, 31-007 Kraków; e-mail: agata.gomolka@doctoral.uj.edu.pl.

The analyzes show that the increase in labor productivity in the Western Ukraine's oblasts translated into a rise in wages, while in the situation when the unemployment rate increased, wages in these oblasts were decreasing.

Keywords: labor productivity, unemployment rate, wages, oblast's of Western Ukraine

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.22

Tekst złożono do redakcji: maj 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Kazimierz CYRAN⁴

ROLA BIZNESPLANU W ZARZĄDZANIU MAŁYM I ŚREDNIM PRZEDSIĘBIORSTWEM

Zarządzenie przedsiębiorstwem w warunkach rynkowych wymaga podejmowania przemyślanych, uzasadnionych merytorycznie i trafnych decyzji. Przed ich podjęciem, należy zbadać dany problem, rozważyć alternatywy jego rozwiązania i dokonać wyboru najlepszego wariantu, przy uwzględnieniu możliwie największej liczby argumentów. Dokumentem, który daje możliwości przeanalizowania i wyboru optymalnych celów działania oraz sposobów ich osiągnięcia jest biznesplan. Jest to narzędzie, które pozwala pozyskać inwestorów czy środki finansowe, a także umożliwia sprawną realizację zadań operacyjnych przy zapewnieniu kontroli nad ich efektami. Pomimo tego, że biznesplan jest powszechnie opracowywanym dokumentem, zdarza się, że przedsiębiorcy nie wykorzystują w pełni możliwości, jakie daje ten plan w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Celem tego opracowania była ocena roli, jaką odgrywa biznesplan w zarządzaniu małym i średnim przedsiębiorstwem.

Przeprowadzone badania potwierdzają, że biznesplan jest ważnym dokumentem stanowiącym wyznacznik działania dla przedsiębiorców. Potwierdza to wysoki udział przedsiębiorstw, które opracowują plany biznesowe swojej działalności. W małych i średnich przedsiębiorstwach tworzone są one głównie w celu oceny opłacalności przedsięwzięć gospodarczych przed ich uruchomieniem oraz pozyskania zewnętrznych środków finansowych. Badane firmy w bardzo ograniczonym zakresie wykorzystują przygotowane wcześniej biznesplany w procesie bieżącego zarządzania przedsiębiorstwem, a zakres ich wykorzystania w największym stopniu uzależniony jest od wielkości firmy. Plany biznesowe odgrywają największe znaczenie w zarządzaniu firmami średnimi, które oprócz funkcji zewnętrznej, dostrzegają i doceniają korzyści związane z optymalizacją i kontrolą działań bieżących, jakie umożliwia plan. Dla firm najmniejszych biznesplany są narzędziem do pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, głównie dotacji.

Słowa kluczowe: biznesplan, zarządzanie, małe i średnie przedsiębiorstwa.

THE IMPORTANCE OF THE BUSINESS PLAN IN A SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISE MANAGEMENT

Company management in market conditions requires making well-thought-out, substantively substantiated and accurate decisions. Before they are taken, the problem should be investigated, alternatives should be considered and the best solution should be chosen, taking into account as many arguments as possible. Business plan is a document that gives an opportunity to analyse and choose the optimal goals of the action and the ways to achieve them. It is a tool that allows to attract investors or financial resources, and enables efficient implementation of operational tasks while ensuring control over their effects. Despite the fact that the business plan is a commonly developed document, it happens that entrepreneurs do not fully use the possibilities offered by this plan in business management. The aim of the study was to assess the importance of the business plan in managing in a small and medium-sized enterprise. The research confirms that the business plan is an important document determining the measure of activity for entrepreneurs. This is confirmed by the high share of enterprises that develop business plans for their operations. In small and medium-sized enterprises, they are mainly created to assess the economic viability of enterprises before they are launched and to acquire external financial resources. The surveyed companies use the previously prepared business plans in the process of day-to-day business management, and the scope of their use depends primarily on the size of the company. Business plans are gaining the greatest importance in the management of medium-sized companies, which in addition

⁴ Dr Kazimierz Cyran, Wydział Ekonomii, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów; e-mail: kcyran@ur.edu.pl.

Kazimierz Cyran, PhD, Faculty of Economics, Rzeszów University, Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów; e-mail: kcyran@ur.edu.pl.

to external function, recognize and appreciate the benefits of optimization and control of ongoing activities which allows the plan. For the smallest businesses, business plans are a tool used to acquire external funds, mainly subsidies.

Keywords: business plan, management, small and medium enterprises.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.23

Tekst złożono do redakcji: sierpień 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Marzena FRANKOWSKA⁵
Justyna Maria MYSZAK⁶

KIERUNKI ROZWOJU POLITYKI KLASTROWEJ W POLSCE W PIERWSZEJ DEKADZIE FUNKCJONOWANIA KLASTRÓW (2003–2013)

Stymulowanie i wsparcie rozwoju klastrów przez instytucje państwowe jest szeroko opisywane w dokumentach strategicznych zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym. Z tego względu zaskakujące okazują się wyniki badań literatury przedmiotu, które ukazują stosunkowo powierzchowne i ograniczone podejście do tej tematyki. Być może powodem zaistniałej sytuacji jest rozproszenie danych na temat klastrów i polityki klastrowej, czy też stosunkowo nowa problematyka związana z przynależnością do struktur UE. W Polsce klastry nie są nowym zjawiskiem, a działania realizowane przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości szczególnie w latach 2011–2013 przyczyniły się do rozkwitu klasteringu, stąd znaczenia nabiera pytanie o zakres i kształt realizowanej polityki klastrowej. W pierwszej części artykułu zidentyfikowano i przeanalizowano wszystkie dokumenty strategiczne o charakterze średnioterminowym, kształtujące bezpośrednio lub pośrednio politykę klastrową w Polsce w perspektywie dwóch (z trzech) okresów badawczych, to jest w okresie przedakcesyjnym do 2006 roku oraz w latach 2007–2013. W opracowaniu wykorzystano metodę faktograficzną, która bazując na wtórnych źródłach informacji umożliwiła w sposób chronologiczny i syntetyczny przedstawienie problematyki zarządzania rozwojem klastrów w Polsce od momentu jej zainicjowania. W drugiej części artykułu analizę dokumentów strategicznych uzupełniono o wskazanie podmiotów publicznych odpowiedzialnych za kształtowanie polityki klastrowej oraz przedstawiono przykłady działań z zakresu wsparcia pośredniego realizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości na rzecz rozwoju klastrów w Polsce w badanym okresie.

Słowa kluczowe: klastry, polityka klastrowa, dokumenty strategiczne, władze publiczne.

CLUSTER DEVELOPMENT MANAGEMENT IN POLAND IN THE FIRST DECADE OF THEIR FUNCTIONING (2003-2013)

Cluster policy plays an important role in the European Union's economic policy. Many European countries perceive cluster policy as a significant tool to influence on the growth of entrepreneurship, innovation and competitiveness of regional and national economies⁷. In Poland, clusters are not a new phenomenon, and the activities implemented by The Polish Agency for Enterprise Development (PARP) in 2011–2013 contributed to the development of clustering.

⁵ Dr Marzena Frankowska, Katedra Logistyki, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Uniwersytet Szczeciński, autor korespondencyjny; e-mail: marzena.frankowska@wzieu.pl.

Marzena Frankowska, PhD, Department of Logistics, Faculty of Management and Economics of Services, Univeristy of Szczecin, corresponding author; e-mail: marzena.frankowska@wzieu.pl.

⁶ Mgr inż. Justyna Maria Myszak, Katedra Logistyki, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Uniwersytet Szczeciński; e-mail: justyna.myszak@wzieu.pl.

Justyna Maria Myszak, MSc, Eng., Department of Logistics, Faculty of Management and Economics of Services, Univeristy of Szczecin; e-mail: justyna.myszak@wzieu.pl.

⁷ B. Bembenek, M. Frankowska, K. Havernikova, *Cluster policy as a determining factor for development of World Class-Clusters*, "Humanities and Social Sciences", Vol. XXI, 23 (4/2016), October-December 2016, s. 37–41.

Despite the popularizations of the idea of clusters, a document strictly dedicated to cluster policy has still not been developed. What is more, records shaping the cluster policy in Poland are dispersed in many strategic documents, which hinders its implementation by preparing coherent executive documents, and then support instruments. The goal of the article is identification and analysis of all strategic documents that shape policy cluster in two (from three) perspectives i.e. during the pre-accession period to 2006 and from 2007–2013, which relate to EU financial programming periods. The presented article uses a factual and desk research method, which based on secondary sources of information, provided chronological and synthetic presentation of the theoretical considerations. Moreover, the analysis of strategic documents was supplemented with the indication of the entities responsible for shaping the cluster policy and examples of indirect support of clusters implemented by PARP in Poland in the analyzed period.

Keywords: clusters, cluster policy, public support, strategic documents, public authorities.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.24

Tekst złożono do redakcji: marzec 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Kamil GEMRA⁸

NARZĘDZIA RELACJI INWESTORSKICH PRZY PUBLICZNYCH EMISJACH OBLIGACJI

Artykuł dotyczy wykorzystywania narzędzi relacji inwestorskich do komunikacji przy publicznych emisjach obligacji. Poruszono w nim zagadnienie dotyczące tego, w jaki sposób emitenci prowadzą działania mające na celu komunikację z inwestorami indywidualnymi co w konsekwencji przekłada się na ich aktywność w zakresie inwestycji w obligacje. W artykule przedstawiono istotę relacji inwestorskich jako takich. Zajęto się przeglądem definicji dotyczącym relacji inwestorskich i spojrzeniem na to zagadnienie z różnych dziedzin związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa. Ponadto sklasyfikowano i scharakteryzowano narzędzia, jakie są używane w ich ramach. Dokonano podziału narzędzi na pośrednie, bezpośrednie i elektroniczne. Następnie w artykule przedstawiono dane dotyczące publicznych emisji obligacji, jakie były realizowane w latach 2015–2017 przedstawiając poszczególne serie obligacji i ich emitentów. Wykorzystując metodę analizy danych wtórnych przeprowadzono badanie sposobów komunikacji emitentów z inwestorami indywidualnymi w czasie realizowanych projektów emisyjnych. W toku analizy ustalono, że pozyskiwanie kapitału poprzez publiczne emisje obligacji jest coraz popularniejsze. Wymaga to dotarcia do inwestorów, co powoduje, że niezbędne jest prowadzenie działań komunikacyjnych. Większość emitentów używa podobnych narzędzi do komunikacji swoich projektów i stosuje cały ich wachlarz nie ograniczając się do jakichś wybranych. W artykule opisano poszczególne narzędzia, jakie stosowane są w praktyce gospodarczej. Ze względu na łatwość i szeroką dostępność dla inwestorów są to głównie narzędzia elektroniczne.

Słowa kluczowe: relacje inwestorskie, obligacje, publiczne emisje.

INVESTOR RELATIONS TOOLS FOR PUBLIC BOND ISSUES

The article deals with the useage of investor relations tools in communication during public issue of bonds. It discusses the topic of how issuers conduct activities aimed at communicating with individual investors, which in turn translates into their activity in the field of investment in bonds. The article presents also the essence of investor relations. Article includes review of definitions regarding investor relations and a look at this theme from various fields related to how company is functioning. In addition, tools that are used within their framework are classified and characterized. The tools were divided into indirect, direct and electronic ones. Next, the article presents data about public issue of bonds that were carried out between 2015–2017 presenting individual series of bonds and their issuers. Conducted study, using the secondary data analysis method, shows how issuers communicate with individual investors during their broadcasting projects. In the course of the analysis, it was established that raising capital through public bond issues is

⁸ Dr Kamil Gemra, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie, Instytut Zarządzania Rzykiem, al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa; e-mail: kamil.gemra@gmail.com.

Kamil Gemra, PhD, Warsaw School of Economics, Collegium of Business Administration, Institute of Corporations Finance and Investment, Niepodlegosci 162, 02-554 Warsaw; e-mail: kamil.gemra@gmail.com.

becoming more and more popular. This requires reaching investors, which makes it necessary to conduct communication activities.

Most of the issuers use similar tools to communicate their projects and apply their entire, not limited range to selected ones. The article describes individual tools that are used in business practice. Due to the ease and wide availability for investors, these are mainly electronic tools.

Keywords: investor relations, bonds, public issue.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.25

Tekst złożono do redakcji: maj 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Marcin GĘBAROWSKI⁹

WYJĄTKOWE DOŚWIADCZENIA PASAŻERÓW JAKO WYRÓŻNIK LINII LOTNICZYCH¹⁰

W dobie gospodarki doświadczeń, której nastanie ogłoszono z końcem XX w., konkurowanie między markami odbywa się głównie w wymiarze dostarczania unikatowych doznań. Dla współczesnych klientów coraz częściej ich wyjątkowe doświadczenia, towarzyszące nabywaniu lub konsumowaniu produktów, stają się kluczową determinantą wyborów rynkowych. W literaturze przedmiotu zagadnienie marketingu doświadczeń przedstawiano w kontekście wielu obszarów aktywności gospodarczej – m.in. turystyki, handlu detalicznego, usług bankowych. Brakuje natomiast publikacji (zwłaszcza w polskim piśmiennictwie), które dotyczyłyby doświadczeń powstających podczas korzystania z usług linii lotniczych. Istnieje zatem luka badawcza, której częściowemu wypełnieniu ma służyć niniejsze opracowanie. Jego celem jest zidentyfikowanie elementów ofert, za pośrednictwem których przewoźnicy starają się wywoływać unikatowe doświadczenia pasażerów – takich, które można uznać za wyjątkowe, długo pamiętane doznania. Na potrzeby tekstu zaproponowano ujęcie kategorii „wyjątkowego doświadczenia klienta”. Zaprezentowane wnioski sformułowano w oparciu o przegląd literatury, jak również doświadczenia autora, który korzystał z usług kilkudziesięciu linii lotniczych. Egzemplifikacji dla prowadzonych rozważań dokonano na podstawie dwóch przewoźników, uznawanych za liderów w obszarze innowacji produktowych – *Singapore Airlines* oraz *Emirates*. W oparciu o rozwiązania wprowadzone przez te linie wysunięto konkluzje dotyczące znaczenia unikatowych doświadczeń na tle innych elementów ofert, stanowiących podstawę konkurowania na rynku pasażerskich przewozów lotniczych. Ponadto wskazano determinanty skutecznego wprowadzania nowych rozwiązań, pozwalających kreować wyjątkowe doznania. Do takich determinant zaliczono m.in.: planowanie z dużym wyprzedzeniem wdrażanych zmian, spójne podkreślanie kluczowych wartości marki – za pośrednictwem wielu bodźców oraz w perspektywie długoterminowej; spojrzenie na dostarczane doznania przez pryzmat całego procesu zarządzania doświadczeniem klienta.

Słowa kluczowe: marketing doświadczeń, wyjątkowe doświadczenia klienta, zarządzanie doświadczeniem klienta, marketing linii lotniczych.

EXTRAORDINARY EXPERIENCES OF PASSENGERS AS A DISTINCTIVE FEATURE OF AIRLINES

In the era of experience economy, the emergence of which was announced at the end of the 20th century, brand competition is observed mainly in the dimension of providing unique experiences. For contemporary customers their extraordinary experiences that accompany purchases and product consumption are becoming more and more often a

⁹ Dr hab. Marcin Gębarowski, Katedra Zarządzania Procesowego, Wydział Towaroznawstwa i Zarządzania Produktem, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie; ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków; e-mail: marcin.gebarowski@uek.krakow.pl.
Marcin Gębarowski, DSc, Ph.D., Department of Process Management, Faculty of Commodity Science and Product Management, Cracow University of Economics; Rakowicka 27 Str., 31-510 Cracow; email:marcin.gebarowski@uek.krakow.pl.

¹⁰ Publikacja sfinansowana ze środków przyznanych Wydziałowi Towaroznawstwa i Zarządzania Produktem Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego.

key determinant of market choices. The literature of the marketing presents experiential marketing in the context of multiple areas of economic activity – inter alia, tourism, retailing, banking services. There are, however, no publications (in particular, when one considers the Polish literature) on experiences created while using services of airlines. This paper aims to set out reasons for extending a carriers' offer by including customers' extraordinary experiences in the context of the uniqueness of the passenger air transport industry. The author's intention was also to identify the signs of carriers' actions aimed at creating exceptional, long-lasting experiences. For the purpose of the text, a category of "customer's extraordinary experience" was put forward. Conclusions presented herein were drawn on the basis of literature review and the author's own experience, who has used services provided by more than twenty airlines. Exemplification to support the discussions herein is based on two carriers, both regarded as the product innovation leaders – *Singapore Airlines* and *Emirates*. Solutions introduced by them served as a basis for conclusions concerning the importance of unique experiences compared to other offer components based on which airlines compete on the passenger air transport market. Further, determinants of effective introduction of new solutions designed to create extraordinary experiences were presented. Such determinants include, inter alia, the planning of changes to be introduced well in advance, emphasizing key brand values in a coherent way – by multiple stimuli and in a long-term perspective; consideration of provided experiences from the angle of the entire customer experience management process.

Keywords: experiential marketing, extraordinary customer experience, customer experience management, airline marketing.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.26

Tekst złożono do redakcji: czerwiec 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Łukasz JUREŃCZYK¹¹

ENERGETYKA JĄDROWA JAKO ALTERNATYWNE ŹRÓDŁO WYTWARZANIA ENERGII W CHINACH

Celem artykułu jest omówienie i ocena perspektyw rozwoju energetyki jądrowej w Chinach, jako alternatywnego źródła wytwarzania energii. Główną tezę artykułu jest stwierdzenie, że sektor produkcji energii atomowej w Chinach potencjalnie ma duże możliwości rozwoju. Wynika to z faktu zmiany w podejściu władz komunistycznych do rozwoju przemysłowego, poprzez coraz poważniejsze uwzględnianie oddziaływania na środowisko naturalne. W kolejnych dziesięcioleciach przede wszystkim planowana jest znaczna redukcja udziału węgla w wytwarzaniu energii. Odchodzeniu w przyszłości także od innych tradycyjnych surowców energetycznych sprzyjać będzie stopniowe zmniejszanie się ich światowych rezerw. Ponieważ odnawialne źródła energii mają relatywnie małe moce produkcyjne a koszt wytwarzania energii jest wysoki, nie mogą one wypełnić pojawiającej się luki. Jedynym wystarczająco efektywnym i nieobciążającym nadmiernie środowiska naturalnego wyborem może być energetyka jądrowa. Wymaga to jednak poprawy otoczenia instytucjonalnego i organizacyjnego sektora, skutecznej polityki informacyjnej wobec społeczeństwa i dbania o najwyższe standardy bezpieczeństwa. Chiny muszą także zapewnić sobie dostęp do stabilnych źródeł paliwa jądrowego. Mają im to zagwarantować długoterminowe kontrakty z dostawcami z różnych części świata. Rozwój energetyki jądrowej jest ważnym elementem zarządzania bezpieczeństwem energetycznym Chin. W ostatnich latach prawie cały globalny wzrost produkcji energii jądrowej przypada na Chiny. Wraz z rozwojem rodzimej technologii jądrowej perspektywicznie Chiny mogą również stać się jej ważnym eksporterem.

Słowa kluczowe: Chiny, źródło energii, energia jądrowa, zarządzanie bezpieczeństwem energetycznym.

NUCLEAR POWER AS AN ALTERNATIVE ENERGY SOURCE IN CHINA

The aim of this article is to discuss and evaluate the prospects for the development of nuclear power in China as an alternative source of energy. The main thesis of the article is that the nuclear sector in China has a lot of potential for development. This is due to a change in the attitude of the communist authorities to industrial development, by

¹¹ Dr hab. Łukasz Jureńczyk, Instytut Nauk Politycznych, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, ul. ks. J. Poniatowskiego 12, 85-671 Bydgoszcz; e-mail: lukaszjurenczyk@ukw.edu.pl.

Łukasz Jureńczyk, DSc, PhD, Institute of Political Science, Faculty of Humanities, Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, ks. J. Poniatowskiego 12, 85-671 Bydgoszcz; e-mail: lukaszjurenczyk@ukw.edu.pl.

increasingly taking into account the impact on the environment. In the coming decades, a significant reduction in the share of coal in energy production is planned above all. Going away from other traditional energy resources in the future will be determined by gradual decrease in their global reserves. Since renewable energy sources have relatively low capacity and the cost of generating electricity is high, they can't fill the gap. The only sufficiently effective and not overburdening natural environment can be nuclear power. This, however, requires an improvement in the institutional and organizational environment of the sector, an effective information policy towards society and the highest standards of safety. China also needs to secure an access to stable sources of nuclear fuel. It has to be guaranteed by long-term contracts with suppliers from different parts of the world. The development of nuclear energy is an important element of China's energy security management. In recent years, China was responsible for almost all of the global increase in nuclear energy production. With the development of domestic nuclear technology, China is likely to become an important exporter as well.

Keywords: China, source of energy, nuclear energy, nuclear reactor, energy security management.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.27

Tekst złożono do redakcji: kwiecień 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: sierpień 2018 r.

Oktawia JURGILEWICZ¹²

PRAWNE UWARUNKOWANIA BEZPIECZEŃSTWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W MIEJSCU PRACY

Niepełnosprawność towarzyszyła człowiekowi od początku jego bytowania na ziemi. Podstawowym problemem życiowym osób niepełnosprawnych jest znalezienie bezpiecznego miejsca w społeczeństwie, które pozwalałoby im na korzystanie z wszelkich dostępnych form aktywności zawodowej i ułożenia sobie swego prywatnego życia na równi z osobami pełnosprawnymi. Innymi słowy, jako główne wyzwanie życiowe osób z dysfunkcjami należy uznać funkcjonowanie w sposób najbardziej zbliżony do przyjętych standardów życiowych osób w pełni sprawnych i to zarówno w życiu codziennym, jak i w miejscu wykonywanej pracy zawodowej. Aby osiągnąć zamierzoną intencję niewystarczające wydają się być: wola, determinacja oraz odpowiednie predyspozycje zawodowe. Konieczne jest, aby instytucje publiczne działające na podstawie obowiązujących regulacji prawnych wraz z otoczeniem społecznym stwarzały takim osobom sprzyjające oraz bezpieczne warunki w miejscu pracy, ale też istotne są elementy rehabilitacji medycznej najczęściej związane z zapewnieniem finansowego wsparcia. Z danych zawartych w Światowym Raporcie o Niepełnosprawności wynika, że ponad miliard ludzi na całym świecie boryka się z różnymi formami niepełnosprawności, z czego od 110 do 190 milionów posiada poważne dysfunkcje uniemożliwiające im normalne funkcjonowanie w społeczeństwie, co wskazuje na ogromną skalę prezentowanej problematyki. Niniejszy artykuł prezentuje wybrane zagadnienia związane z zapewnieniem bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych w miejscu, w którym realizują się one zawodowo omawiając najistotniejsze zagadnienia natury prawnej w tym podstawowe definicje, akty normatywne oraz orzeczenia Sądu Najwyższego w przedmiotowym zakresie.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, niepełnosprawność, praca.

LEGAL CONDITIONS FOR SAFETY OF DISABLED PEOPLE AT WORK

Disability has accompanied a man from the beginning of his existence on Earth. The basic life issue of people with disabilities is finding a safe place in society that would allow them to use all available forms of professional activity and to arrange their own private life on a par with those without disabilities. In other words, the main life challenge for people with disfunctions should be to function in a manner that is closest to the accepted living standards of fully functional people, both in everyday life and at the place of their professional work. In order to achieve the intentional intention, the will, determination and appropriate professional predispositions are not enough. It is necessary that public institutions acting on the basis of binding legal regulations together with the social environment create favorable and

¹² Dr Oktawia Jurgilewicz, Katedra Prawa i Administracji, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, ul. Akademicka 2, 35-084 Rzeszów; e-mail: niemieco@prz.edu.pl.

Oktawia Jurgilewicz, PhD, Department of Law and Administration, Faculty of Management, Rzeszów University of Technology, Akademicka 2, 35-084 Rzeszów; e-mail: niemieco@prz.edu.pl.

safe conditions for such people in the workplace, but also the elements of medical rehabilitation most often associated with providing financial support are essential. The data from the World Disability Report show that over one billion people worldwide suffer from various forms of disability, of which between 110 and 190 million have serious disfunctions that prevent them from functioning normally in society, which indicates the scale of the presented issues. This article presents selected issues related to ensuring the safety of people with disabilities in the place where they are professionally involved in discussing the most important legal issues, including basic definitions, normative acts and Supreme Court rulings in this regard.

Keywords: safety, disability, work.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.28

Tekst złożono do redakcji: sierpień 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Marta KIJUK¹³

MECHANIZM PODZIELONEJ PŁATNOŚCI VATI JEGO WPŁYW NA PŁYNNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTWA

Mechanizm Podzielonej Płatności (MPP) stanowi jeden z najważniejszych filarów systemu ograniczania wielkości luki podatkowej dot. VAT w Polsce. W przeciwieństwie do innych elementów tego systemu, takich jak Jednolity Plik Kontrolny czy raportowanie danych bankowych w ramach Systemu Transakcyjnego Izby Rozliczeniowej, MPP wywiera znaczący wpływ na płynność przedsiębiorstwa. Ewidencjonowanie środków związanych z VAT na specjalnie do tego przeznaczonych rachunkach bankowych powoduje, że płynność przedsiębiorstwa z reguły się zmniejsza; również scenariusz całkowitej utraty płynności nie jest wykluczony. Ma to miejsce w szczególności w sytuacji, w której wypływ środków związanych z VAT w ramach MPP poprzedza ich wpływ, co wykazano na przykładzie, w drodze analizy porównawczej. Funkcjonujące w literaturze przedmiotu wskaźniki płynności wydają się niewystarczające do oszacowania wpływu MPP na płynność przedsiębiorstwa, z uwagi na brak rozróżnienia rodzajowego środków *a vista* na rachunkach bankowych, w związku z czym zaproponowano wprowadzenie modyfikacji istniejących wskaźników. Z kolei analiza zapotrzebowania na płynność za pomocą modeli określających optymalny poziom gotówki wykazuje, w zależności od przyjętych założeń, zwiększone zapotrzebowanie na płynność lub zwiększony koszt utrzymywania dotychczasowego poziomu płynności. Na uwagę zasługują też inne koszty związane z utrzymaniem płynności w reżimie MPP, np. opłaty bankowe. Wprowadzenie MPP ma zatem, z reguły, niekorzystny wpływ na płynność finansową przedsiębiorstwa, zarówno z perspektywy zapotrzebowania na płynność, jak i bezpośrednich oraz pośrednich kosztów związanych z MPP.

Słowa kluczowe: podatki, VAT, bankowość korporacyjna, zarządzanie płynnością.

VAT SPLIT PAYMENT MECHANISM AND ITS INFLUENCE ON A COMPANY'S LIQUIDITY

Split Payment Mechanism (SPM) is one of the most important pillars of the system addressing the VAT gap in Poland. As opposed to other elements of this system, such as Standard Audit File for Taxes (SAF-T) or data reporting within the Clearing House Transactional System, SPM has a significant impact on a company's liquidity. Recording VAT-related funds in special purpose bank accounts usually results in reduced liquidity, with the scenario of total liquidity loss not being excluded either. This is specifically the case of a company whose VAT-related outflows within the SPM precede such inflows, which has been benchmarked against the as-is scenario, as an example. Liquidity indices, as currently found in the literature, seem to be insufficient to assess the SPM influence on a company's liquidity, as there is no distinction between different types of *a vista* funds recorded in bank accounts. As a result, a modification to existing liquidity indices has been suggested. On the other hand, the analysis of a company's liquidity needs using models estimating optimal cash levels indicates, depending on the assumptions made, an increased need for liquidity or an increased cost of maintaining the existing liquidity levels.

¹³ Mgr Marta Kijuk, Instytut Finansów Korporacji i Inwestycji, Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa; e-mail: marta.kijuk@doktorant.sgh.waw.pl

Marta Kijuk, MA, Institute of Corporate Finance and Investment, Collegium of Business Administration, SGH Warsaw School of Economics, al. Niepodległości 162, 02-554 Warsaw, Poland; e-mail: marta.kijuk@doktorant.sgh.waw.pl

What should also be noted is that there are other costs as well that are related to maintaining liquidity in the SPM regime, such as bank fees. Therefore, introducing SPM has, as a rule, a negative impact on a company's liquidity, both from the liquidity needs perspective, as well as direct and indirect costs related to SPM.

Keywords: taxes, VAT, corporate banking, liquidity management.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.29

Tekst złożono do redakcji: maj 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Sabina KLOSA¹⁴

KLASYFIKACJA POLSKICH WOJEWÓDZTW POD WZGLĘDEM ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO ZA POMOCĄ METOD TAKSONOMICZNYCH

Badanie rozwoju społeczno-gospodarczego stanowi jedno z najistotniejszych zagadnień związanych z funkcjonowaniem regionów, które z kolei bezustannie konkurują między sobą. Wszelkie działania społeczne i gospodarcze, które są podejmowane na poziomie lokalnym czy regionalnym mają za zadanie przede wszystkim poprawę poziomu i jakości życia mieszkańców. Rozwój społeczno-gospodarczy jest wielowymiarową charakterystyką, której sposób mierzenia nie jest jednoznacznie określony. Uzyskane wyniki są uzależnione w głównej mierze od zmiennych diagnostycznych przyjętych w badaniu oraz wybranych metod badawczych.

Celem opracowania jest statystyczna analiza poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego polskich województw oraz ukazanie zróżnicowania i dokonanie klasyfikacji województw pod badanym względem. W artykule zastosowano dwie metody taksonomiczne: metodę wzorca rozwoju Hellwiga oraz metodę unitaryzacji zerowanej, które bazowały na zmiennych reprezentujących następujące obszary: ludność i rynek pracy, rozwój społeczny, rozwój gospodarczy, rozwój infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa. Ostatecznie w badaniu przyjęto 22 zmienne diagnostyczne, które charakteryzowały poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. W obliczeniach wykorzystano dane za 2010, 2012, 2014 i 2016 rok, których źródłem jest Bank Danych Lokalnych. Utworzono ranking oraz wyodrębniono klasy typologiczne województw o podobnym stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego w każdym rozważanym roku. Otrzymane wyniki porządkowania i klasyfikowania poszczególnych województw pozwoliły na ukazanie dystansu dzielącego poszczególne województwa od siebie pod badanym względem, a także umożliwiły na jakościowe i ilościowe ujęcie występujących dysproporcji.

Słowa kluczowe: metoda wzorca rozwoju Hellwiga, metoda unitaryzacji zerowanej, ranking, zróżnicowanie regionalne.

CLASSIFICATION OF POLISH VOIVODESHIPS IN TERMS OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT BY TAXONOMICAL METHODS

The study on socio-economic development is one of the most important issues related to the functioning of regions, which in turn constantly compete with each other. All social and economic actions which are taken at the local or regional level, are aimed at improving the quality of life of their inhabitants. Socio-economic development is a multidimensional characteristic which measurement method is not clearly defined. The results depend mainly on the diagnostic variables adopted in the study and selected research methods.

The aim of the study is a statistical analysis of the level of socio-economic development of Polish voivodeships and showing the diversity and classification of provinces in terms of the study. Two taxonomic methods were used in the study: the Hellwig development pattern method and the zero unitarization method, which were based on variables representing the following areas: population and labour market, social development, economic development, development of technical infrastructure and housing. Finally, the study adopted 22 diagnostic variables which characterized the level of socio-economic development. In calculations data from 2010, 2012, 2014 and 2016 were used. Their source is the Local Data Bank. The ranking of voivodeships with a similar degree of social-economic

¹⁴ Mgr Sabina Kloś, Katedra Ekonomii, Finansów i Badań Regionalnych, Wydział Ekonomii i Zarządzania, Politechnika Opolska, ul. Luboszycka 7, 45-036 Opole; e-mail: s.klosa@po.opole.pl.

Sabina Kloś, MSc, Department of Economics, Finance and Regional Research, Faculty of Economics and Management, Opole University of Technology, ul. Luboszycka 7, 45-036 Opole; e-mail: s.klosa@po.opole.pl.

development was created as well as typological classes of voivodeships were distinguished in every considered year. The received results of organising and classifying individual voivodeships show the distance separating individual voivodeships one from another in terms of measured variables. The results also allow to show the qualitative and quantitative aspects of the occurring disproportions.

Keywords: Hellwig development pattern method, zero unitarization method, ranking, regional diversity.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.30

Tekst złożono do redakcji: maj 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Bożena KUSZ¹⁵

Janusz KILAR¹⁶

Dariusz KUSZ¹⁷

SENSORY ATTRACTIVENESS OF LOCAL SMOKED BACONS

The aim of the article was to evaluate the sensory attractiveness of local smoked bacon made from organic and traditional pig fattening feedstock. The research material consisted of three assortments of smoked bacon produced according to the same traditional recipe. The sensory attractiveness of the bacon was evaluated on the basis of the research of quality factors (external look, look on the cross-section, color, smell – intensity, smell – desirableness, taste, taste – intensity, taste – desirability) and affective reaction to the product. Two groups of people performed a direct assessment of the bacon: 115 consumers and a team of 12 experts. The research shows that the sensory quality of local smoked bacon differentiates significantly the feedstock used for their production. Of the three tested assortments of smoked bacon, the highest scores were awarded to the distinctions of the sensory quality of bacon from traditional fattening. The total sensory quality index of bacon from traditional fattening ranged from 4.28 to 4.50 points, bacon from intensive fattening from 3.66 to 3.95 points, and organic fattening bacon only from 3.20 to 3.42 points. This product ranking was mainly determined by two distinctive features: the cross-section look and the taste. In the opinion of consumers and experts the most-attractive local smoked bacon proved to be a product from pig fattening feedstock.

Keywords: local products, smoked bacon, sensory attractiveness.

SENSORYCZNA ATRAKCYJNOŚĆ LOKALNYCH BOCZKÓW WĘDZONYCH

Celem badań była ocena sensorycznej atrakcyjności lokalnych boczków wędzonych wyrabianych z surowca z ekologicznego, tradycyjnego i intensywnego tuczu świń. Materiał badawczy stanowiły trzy sortymenty lokalnego boczku wędzonego z regionu Podkarpacia. Sensoryczną atrakcyjność boczków oceniano na podstawie badań wyróżników jakości (wygląd zewnętrzny, wygląd na przekroju, barwa, zapach – natężenie, zapach – pożądalność, smak, smakowitość – natężenie, smakowitość – pożądalność) i afektywnej reakcji na produkt. Wyróżniki jakości oceniano metodą punktową w skali od 1 (ocena najniższa) do 5 (ocena najwyższa). Zaś do oceny stopnia pożądalności i poziomu akceptacji badanych boczków zastosowano 9-stopniową skalę hedoniczną. Bezpośrednią ocenę boczków wykonywały dwie grupy osób: 115 konsumentów i 12-osobowy zespół ekspertów. Z badań wynika, że sensoryczną jakość lokalnych boczków wędzonych istotnie różnicuje surowiec wykorzystywany do ich wyrobu. Spośród trzech badanych sortymentów boczku wędzonego najwyższe oceny punktowe przyznawano ($p \leq 0,05$) wyróżnikom sensorycznej jakości boczku z tradycyjnego tuczu. Wskaźnik sensorycznej jakości całkowitej (WSJC) boczku

¹⁵ Dr inż. Bożena Kusz, Zakład Informatyki w Zarządzaniu, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, Al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów; autor korespondencyjny; e-mail: bozena.kusz@wp.pl.

Bożena Kusz, PhD Eng., Rzeszow University of Technology, Faculty of Management, Department of Computer Engineering in Management, 35-959 Rzeszów, Powstańców Warszawy Ave 12; corresponding author; e-mail: bozena.kusz@wp.pl.

¹⁶ Dr inż. Janusz Kilar, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigionia w Krośnie, ul. Rynek 1, 38-400 Krosno; e-mail: janusz.kilar@wp.pl

Janusz Kilar, PhD Eng., State Higher Vocational School Stanisława Pigionia in Krosno, ul. Rynek 1, 38-400 Krosno, e-mail: janusz.kilar@wp.pl

¹⁷ Dr inż. Dariusz Kusz, Zakład Informatyki w Zarządzaniu, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, Al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów; e-mail: dkusz@prz.edu.pl

Dariusz Kusz, PhD Eng., Rzeszow University of Technology, Faculty of Management, Department of Computer Engineering in Management, 35-959 Rzeszów, Powstańców Warszawy Ave 12, e-mail: dkusz@prz.edu.pl

z tradycyjnego tuczu wynosił od 4,28 do 4,50 pkt, boczku z intensywnego tuczu od 3,66 do 3,95 pkt, a boczku z ekologicznego tuczu tylko od 3,20 do 3,42 pkt. O takim rankingu produktów zdecydowały głównie dwa wyróżniki: wygląd na przekroju i smak. W ocenie konsumentów i ekspertów sensorycznie najatrakcyjniejszym lokalnym boczkiem wędzonym okazał się produkt z surowca z tradycyjnego tuczu świń.

Słowa kluczowe: produkty lokalne, boczek wędzony, sensoryczna atrakcyjność.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.31

Tekst złożono do redakcji: czerwiec 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Lukasz MACH¹⁸

WYBRANE ASPEKTY WIELKOPOLSKIEGO RYNKU NAJMU JEDNEGO DNIA

Nowe technologie, informatyzacja społeczeństwa oraz występowanie kryzysów gospodarczych przyczyniły się do powstania nowego paradygmatu w ekonomii, którego ideą jest współdzielone gospodarowanie zasobami. Rynkowa kolaboratywność działań istotnie wpłynęła na formę i zasady świadczenia usług hotelarskich jak i ich typ, kreując nową społeczność. Społeczność, która dzięki zastosowaniu technologii peer-to-peer świadczy usługi odpłatnego lub nieodpłatnego wynajmowania prywatnych zasobów, tworząc konkurencję do tradycyjnie świadczonych usług hotelarskich. W prezentowanym artykule dokonano zdefiniowania oraz parametryzacji wielkopolskiego prywatnego rynku najmu krótkookresowego (najmu jednego dnia). Zdefiniowanie wielkopolskiego rynku najmu, polegało na zbadaniu potencjału tego rodzaju najmu dla czterech miast na prawach powiatu, leżących w województwie wielkopolskim, tj. dla Poznania, Kalisza, Konina oraz Leszna. Konkluzją tego etapu badań jest postawienie stwierdzenie, iż reprezentantem wielkopolskiego rynku najmu jednego dnia jest wyłącznie miasto Poznań. Stwierdzenie to zostało oparte z uwzględnieniem kryterium reprezentatywności liczby ofert w badanych miastach. Natomiast proces parametryzacji wybranych aspektów rynku najmu jednego dnia polegał na zbadaniu kształtowania się cen najmu oraz ich rozkładów. Badania te pozwoliły również na określenie atrybutów jakimi cechują się zasoby mieszkaniowe używane na prywatnym rynku najmu jednego dnia. Dane użyte do przeprowadzenia badań uzyskano z jednego z najpopularniejszych serwisów internetowego typu peer-to-peer (Airbnb.com) i dotyczyły one ofert najmu. Niniejszy artykuł jako pierwszy w literaturze krajowej prezentuje potencjał rozwoju wielkopolskiego rynku najmu jednego dnia oraz podejmuje próbę identyfikacji jego parametrów.

Słowa kluczowe: rynek nieruchomości, najem jednego dnia, ekonomia współdzielenia.

CHOSEN ASPECTS OF ONE-DAY RENTAL MARKET IN WIELKOPOLSKA (GREATER POLAND)

New technologies, widespread use of IT by society, as well as the occurrence of economic crises have attributed to the formation of a new paradigm in economics, whose idea is shared management of accommodation resources. The collaborative character of activity in the market has had a considerable influence on the form and principles of providing hotel services, since it has created a new community within it: one that – owing to application of peer-to-peer technology – render services of paid rental of private housing resources and pose a competition to hotel services provided in the traditional way. Defining the rental market in Wielkopolska Region consisted in examining the potential of this type of rental in the case of four cities with county rights, which are located in Wielkopolskie Province, namely: Poznań, Kalisz, Konin and Leszno. The conclusion drawn at this stage of the research is the acknowledgement that the sole representative of the one-day housing rental market in Wielkopolskie Province is the City of Poznań. This statement was founded on the criterion of representativeness of the number of offers in the individual examined cities, which was taken into consideration. On the other hand, the parametrization process of selected aspects of the one-day housing

¹⁸ Dr inż. Łukasz Mach, Wydział Ekonomii i Zarządzania, Politechnika Opolska, Opole, ul. Luboszycka 7; e-mail: l.mach@po.opole.pl.

Łukasz Mach, PhD Eng., Faculty of Economics and Management, Opole University of Technology, Opole, Luboszycka 7 Street; e-mail: l.mach@po.opole.pl.

rental market consisted in examination of the formation of rental prices and their distributions. Moreover, the research allowed determining the attributes which characterize the resources of one-day rented housing in the private market.

Keywords: real estate market, one day rental market, sharing economy.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.32

Tekst złożono do redakcji: maj 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Andrzej PACANA¹⁹
Dominika SIWIEC²⁰

ANALIZA WYBRANYCH SEGMENTÓW PRZEMYSŁU TEKSTYLNEGO

Europejski przemysł włókienniczy uznawany jest za lidera w zakresie innowacji, a współczesne tekstylia mogą przyczynić się do wzrostu zainteresowania społeczeństwa tą branżą. Istotnym wydaje się więc przeanalizowanie dynamiki zmian w branży tekstylnej na przełomie ostatnich lat. W artykule dokonano analizy wybranych segmentów przemysłu tekstylnego w Polsce w latach 2013–2016 na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego. Dodatkowo, przeprowadzoną analizę dotyczącą sprzedaży detalicznej towarów tekstylnych według cen stałych rozszerzono o wyniki z 2017 roku. W części teoretycznej przeanalizowano obszar przemysłu tekstylnego, zwracając szczególną uwagę na funkcje tekstyliów i panujące trendy w omawianej branży. Dokonano analizy sposobu doboru odzieży ze względu na rodzaj wykonywanej pracy, a także scharakteryzowano nowoczesne rodzaje produkowanej odzieży. W części praktycznej dokonano analizy danych dotyczących m.in. sprzedaży detalicznej i dynamiki obrotów wyrobów tekstylnych, liczby sklepów tekstylnych i ich udziału w różnych grupach towarowych w Polsce jak np.: pojazdy mechaniczne, farmacja, żywność i inne. Celem opracowania jest analiza zmian przemysłu tekstylnego i na jej podstawie sprawdzenie występujących trendów w sprzedaży wyrobów tekstylnych oraz ich udziału w rynku. Przeprowadzona analiza wykazała brak wzrostu sprzedaży detalicznej tekstyliów. Wynioskowano, że liczba sklepów tekstylnych stanowi niewielki udział w stosunku do wszystkich sklepów innego rodzaju działalności sprzedażowej, a także, że wartość sprzedaży tekstyliów w analizowanym okresie (2013–2016) była podobna.

Słowa kluczowe: tekstylia, przemysł tekstylny.

AN ANALYSIS OF TRENDS OF SELECTED SEGMENTS OF TEXTILE INDUSTRY

The European textile industry is recognized as a leader in innovation, and modern textiles can contribute to the growth of public interest in this industry. Therefore, it seems important to analyze the dynamics of changes in the textile industry at the turn of recent years. The article analyzed selected segments of the textile industry in Poland in 2013–2016 based on the data from the Central Statistical Office. In addition, the analysis regarding retail sales of textile goods at fixed prices was extended by the results from 2017. In the theoretical part, the textile industry was analyzed, paying special attention to the functions of textiles and prevailing trends in the discussed industry. The analysis of the selection of clothing due to the type of work was made and modern types of clothing were characterized. In the practical part there were presented the data concerning, inter alia, retail sales and turnover dynamics of textiles, the number of textile stores and their participation in various commodity groups in Poland, such as: motor vehicles, pharmacy, food and others. The aim of the study is to analyze the changes of the textile industry and on its basis to check the trends occurring in the sale of textiles and their market share. The analysis showed no increase in retail sales of textiles. It was concluded

¹⁹ Dr hab. inż. Andrzej Pacana, prof. PRZ, Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa, Katedra Technologii Maszyn i Inżynierii Produkcji, Politechnika, Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów; autor korespondencyjny; e-mail: app@prz.edu.pl.

Andrzej Pacana, Dsc, PhD, Eng. Associate Professor, The Faculty of Mechanical Engineering and Aeronautics, Dept of Manufacturing Processes and Production Engineering, Rzeszow University of Technology, Powstańców Warszawy 8, 35 959 Rzeszów; corresponding author; e-mail: app@prz.edu.pl.

²⁰ Inż. Dominika Siwiec; e-mail: dominikasiwiec@o2.pl.

Dominika Siwiec, Eng; e-mail: dominikasiwiec@o2.pl.

that the number of textile stores constitutes a small share in relation to all stores of other types of sales activities, and that the value of textile sales in the analyzed period (2013–2016) was similar.

Keywords: textiles, textile industry.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.33

Tekst złożono do redakcji: maj 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Sławomir PASTUSZKA²¹
Jurand SKRZYPEK²²

REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE POZIOMU PKB W NIEMCZECH

Celem artykułu jest identyfikacja regionalnego zróżnicowania PKB w Niemczech, a także wskazanie tendencji zmian, jakim to zróżnicowanie podlegało w latach 2000–2015. Do realizacji tego celu wykorzystano analizę literatury przedmiotu, elementarne metody statystyki opisowej, modele β i σ konwergencji oraz elementy analizy matematycznej. Badanie wykazało, że Niemcy Wschodnie nie tylko zajmują mniejszą część powierzchni kraju (ok. 31%), liczą mniej mieszkańców (20% ogółu ludności Niemiec), ale także charakteryzują się niskim poziomem rozwoju, co znajduje odzwierciedlenie w ponad pięciokrotnie niższym udziale niż Niemcy Zachodnie w tworzeniu niemieckiego PKB. Relacje te wprawdzie ulegają zmianie na korzyść landów wschodnich, jednak tempo tych zmian jest niewielkie. Z tego względu nawet przy niezmiennych warunkach politycznych i gospodarczych, co jest bardzo ryzykownym założeniem, likwidacja dysproporcji w poziomie PKB między wschodnią a zachodnią częścią Niemiec zajmie co najmniej pół wieku. Wyraźnie wskazują na to wnioski płynące zarówno z analizy średniookresowego tempa zmian PKB *per capita*, jak i analizy σ konwergencji. Zjawisko to w długiej perspektywie czasu może w istotnym stopniu stanowić barierę dla rozwoju gospodarki wschodniej części Niemiec oraz ograniczać ich możliwości rozwiązywania problemów społecznych. Brak wyraźnych tendencji do konwergowania niemieckich landów w obszarze PKB *per capita* przekłada się na niemożność oszacowania dobrej jakości parametrów β konwergencji, a co za tym idzie, uniemożliwia prognozowanie długoterminowych relacji PKB.

Słowa kluczowe: PKB, niemieckie landy, zróżnicowanie rozwoju.

REGIONAL DIFFERENTIATION OF GDP LEVEL IN GERMANY

The aim of the article is to identify a spatial differentiation of GDP in Germany, and also to indicate the tendencies of changes in the area of discussed differentiation in years 2000-2015. Realisation of that aim was possible thanks to the use of literature review, basic methods of descriptive statistics, β and σ convergence models, and the elements of the mathematical analysis as well.

The results of the research show that Eastern Germany represents a smaller part of the country's area (about 31%) and the number of inhabitants (about 20% of the population), which is reflected in five times lower share in creating country's GDP than Western Germany. Although this relation is changing in favour of Eastern lands, the pace of changes is relatively small. From that reason even beside the constant political and economic conditions, which is very risky assumption, overcoming the disproportion in the GDP level between Eastern and Western parts of the country will take about half of the century.

²¹ Dr Sławomir Pastuszka, Wydział Prawa, Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, ul. Świętokrzyska 21, 25-406 Kielce, e-mail: spastuszka@op.pl.

Kochanowskiego w Kielcach, ul. Świętokrzyska 21, 25-406 Kielce; e-mail: spastuszka@op.pl.

Sławomir Pastuszka, PhD, Faculty of Law, Administration and Management of The Jan Kochanowski University in Kielce, Świętokrzyska 21 Street, 25-406 Kielce; e-mail: spastuszka@op.pl.

²² Mgr Jurand Skrzypek, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Instytut Ekonomii, Finansów i Zarządzania, ul. Prof. Łojasiewicza 4, 30-348 Kraków, autor korespondencyjny; e-mail: jurand.skrzypek@uj.edu.pl.

Jurand Skrzypek, MSc, Faculty of Management and Social Communication of Jagiellonian University in Cracow, Institute of Economics, Finance and Management, Prof. Łojasiewicza 4 Street, 30-348 Cracow; corresponding author; e-mail: jurand.skrzypek@uj.edu.pl.

That clearly shows the results from CAGR analysis and σ convergence analysis. Lack of a noticeable tendencies in the area of the GDP *per capita* convergence between German regions reflects in the disability of good quality parameters estimation in β convergence model and, consequently, preclude long-term forecasting of the relations of GDP.

Keywords: GDP, German regions, differentiation of the development.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.34

Tekst złożono do redakcji: maj 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Jerzy PUKAŁA²³

STATUS CZYNNEGO PODATNIKA VATA PRAWO DO ODLICZENIA PODATKU NALICZONEGO

Artykuł przedstawia zagadnienie, które ciągle wywołuje wiele sporów na linii organy podatkowe – podatnik, a więc prawa do odliczenia podatku naliczonego w sytuacji braku rejestracji dla potrzeb podatku VAT. W artykule dokonano scharakteryzowania definicji podatnika VAT czynnego zawartego w ustawie o VAT. Ponadto omówiono terminy i tryb rejestracji, a także aktualizacji danych zawartych w rejestrze VAT. Poruszona została również kwestia wykreśleń z rejestru podatników VAT czynnych w podziale na powody wykreślenia. Zagadnienie będące tematem artykułu zostało zaprezentowane dwutorowo. Jeden z rozdziałów został poświęcony analizie sytuacji podmiotu, który nabywa towary bądź usługi dokumentowane fakturami VAT nie będąc zarejestrowanym podatnikiem VAT czynnym, a w kolejnym omówiono tę problematykę od strony kontrahentów podmiotu niezarejestrowanego. Celem artykułu jest przedstawienie zagadnienia w ujęciu kompleksowym, tj. zarówno w kontekście ustawodawstwa i orzecznictwa unijnego, jak i krajowego, a także praktyki organów podatkowych. Analizując sytuację kontrahentów nabywających towary i usługi od podmiotu niezarejestrowanego szczególną uwagę zwrócono na zagadnienia „dobrej wiary” i „należytej staranności” nieodłącznie związanymi z prawem do odliczenia podatku VAT w takiej sytuacji. Problematyka ta została zaprezentowana w kontekście ustawodawstwa krajowego (w szczególności ustawy o VAT), praktyki organów podatkowych, a także orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości i sądów krajowych. Zasadniczą konkluzją wynikającą z artykułu jest potrzeba każdorazowego badania przez organy podatkowe i sądownictwo dobrej wiary podatnika, oraz dochowania przez niego zasad należytej staranności. Reasumując – sprowadza się to do badania, czy podatnik w konkretnej sprawie działał w sposób rzetelny i uczciwy. Jeżeli tak – zasadne jest przyznanie mu prawa do odliczenia podatku naliczonego, nawet przy pewnych uchybieniach natury formalnej czy proceduralnej (w tym braku rejestracji dla potrzeb podatku VAT).

Słowa kluczowe: podatek VAT, rejestracja VAT, Trybunał Sprawiedliwości, sądownictwo krajowe, organy podatkowe, podatek naliczony.

STATUS OF AN ACTIVE VAT ENTIRER AND THE RIGHT TO DEDUCT THE RENEWED TAX

The article presents an issue that still causes many disputes between the tax authorities and the taxpayer, and therefore the right to deduct input tax in the absence of registration for VAT purposes. The article characterizes the definition of active VAT taxpayer included in the VAT Act. In addition, the deadlines and mode of registration as well as the updating of data contained in the VAT register are discussed. The issue of deletions from the register of active VAT taxpayers divided into reasons for deletion was also discussed. The issue which is the topic of the article has been presented in two ways. One of the chapters was devoted to the analysis of the situation of an entity that purchases goods or services documented with VAT invoices, without being a registered active VAT payer, and the next one discusses these issues from the counterparties of an unregistered entity. Analyzing the situation of contractors purchasing goods and services from an unregistered entity, particular attention was paid to the issues of “good faith” and “due diligence” inherent in the right to deduct VAT in such a situation. This issue was presented in the context of national legislation (in particular the VAT Act), the practices of tax authorities and the positions of the Ministry of Finance (including tax interpretations), as well as the case law of the Court of Justice and national courts. The basic conclusion resulting from the article is the need for the tax authorities and the judiciary to examine the good faith of the taxpayer, and to comply

²³ Mgr Jerzy Pukała, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków; e-mail: jerpuk@wp.pl.

Jerzy Pukała, MA, Faculty of Finance and Law, Cracow University of Economics, Rakowicka 27, 31-510 Kraków; e-mail: jerpuk@wp.pl.

with the principles of due diligence. In summary – it boils down to the question whether the taxpayer in a specific case acted in a fair and honest way. If so – it is legitimate to grant him the right to deduct input tax, even with certain procedural or procedural irregularities (including lack of registration for VAT purposes).

Keywords: VAT, VAT registration, Court of Justice, national judicature, tax authorities, input tax.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.35

Tekst złożono do redakcji: czerwiec 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Krystian RYŚ²⁴

Karolina DYRLA-MULARCZYK²⁵

PSYCHOLOGICZNE I PRAWNE ASPEKTY MOBBINGU W MIEJSCU PRACY

Przemoc w miejscu pracy pojawia się z coraz większą a zarazem niepokojącą częstotliwością. Mobbing traktowany jest jako przykład patologii obserwowanej w organizacji. Stąd konieczność spojrzenia na mobbing w sposób wieloaspektowy. Celem artykułu jest przybliżenie psychologicznej natury zjawiska mobbingu, a także wskazanie na mobbing w kontekście polskiego prawa pracy. W artykule zwrócono uwagę na dwie przestrzenie, w jakich należy przyrzeć się przemocy w organizacji. Pierwsza część artykułu poświęcona jest aspektom związanym z psychologią zdrowia i psychologią organizacji. Druga część artykułu poświęcona jest przestrzeni prawa pracy. W pierwszej części artykułu skupiono się na psychologicznych aspektach zjawiska mobbingu. Na początku została przybliżona definicja mobbingu, wymieniono także przykłady zachowań przemocowych obserwowanych w środowisku organizacyjnym. Scharakteryzowano także ofiarę mobbingu i mobbera. Dalej jest miejsce na omówienie mobbingu jako wieloetapowego procesu. Pierwszą część artykułu zamykają konsekwencje mobbingu, jakie dotyczą nie tylko ofiarę przemocy, ale także środowisko organizacyjne. Druga część artykułu została poświęcona aspektom prawnym zjawiska mobbingu w miejscu pracy. Przywołano definicję mobbingu obowiązującą w polskim kodeksie pracy. Ponadto wskazano także na obowiązki pracodawcy, jakie ciąży na nim względem ofiar doświadczających przemocy w miejscu pracy. W artykule znalazło się także miejsce na przykłady działań prewencyjnych związanych z profilaktyką zjawiska mobbingu w organizacji. Artykuł zamykają prawne konsekwencje mobbingu.

Słowa kluczowe: patologia organizacyjna, przemoc w organizacji, polskie prawo pracy, procedury antymobbingowe.

PSYCHOLOGICAL AND LEGAL ASPECTS OF MOBBING IN THE WORKPLACE

Violence in the workplace is a disturbing phenomenon that appears with an increasing and yet disturbing frequency. Mobbing is treated as an example of the pathology observed in the organization. The aim of the article is to present the psychological nature of the phenomenon of mobbing, as well as pointing to mobbing in the context of Polish labor law. The first part of the article is devoted to aspects related to the psychology of health and psychology of the organization. The second part of the article is devoted to the area of labor law. The first part of the article focuses on the psychological aspects of the phenomenon of mobbing. At the beginning, the definition of mobbing was approximated, and examples of violence behaviors observed in the organizational environment were also mentioned. The victim of mobbing and mobber was also characterized. Next is the place to discuss mobbing as a multi-stage process. The first part of the article closes the consequences of mobbing, which affect victim of violence, and organizational environment. The second part of the article is devoted to legal aspects of the phenomenon of workplace mobbing. The definition of mobbing in force in the Polish Labor Code was recalled. In addition, the employer's obligations imposed on him relative

²⁴ Mgr Krystian Ryś, Uniwersytet Opolski, Wydział Prawa i Administracji, pl. Kopernika 11 a, 45-040 Opole; autor korespondencyjny; e-mail: krys@uni.opole.pl.

Krystian Ryś, M.A., University of Opole, Faculty of Law and Administration, Copernicus Square 11, 45-040 Opole; corresponding author; e-mail: krys@uni.opole.pl.

²⁵ Dr Karolina Dyrła-Mularczyk, Politechnika Poznańska, Wydział Inżynierii Zarządzania, ul. Strzelecka 11, 60-965 Poznań; e-mail: carolinemularczyk@gmail.com.

Karolina Dyrła-Mularczyk, PhD, Poznan University of Technology, Faculty of Management Engineering, Strzelecka 11, 60-965 Poznan; e-mail: carolinemularczyk@gmail.com.

to victims experiencing violence in the workplace were also indicated. The article also includes a place, for examples, of preventive activities related to the prevention of mobbing in the organization. The article closes the legal consequences of mobbing.

Keywords: organizational pathology, violence in the organization, Polish labor law, anti-mobbing procedures.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.36

Tekst złożono do redakcji: maj 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Mirosław SOŁTYSIAK²⁶

FALSZYWE PIENIĄDZE A BEZPIECZEŃSTWO OBROTU GOTÓWKOWEGO W OPINIACH PRZEDSTAWICIELI POKOLENIA TRZYDZIESTOLATKÓW I CZTERDZIESTOLATKÓW

Od tysiącleci do obrotu gospodarczego przestępcy wprowadzają sfałszowane pieniądze (monety, banknoty). Na przestrzeni wieków fałszowaniem pieniądza zajmowali się przedstawiciele różnych grup społecznych: władcy, szlachta, księża, żydzi oraz przedstawiciele chłopów. Działania ich różniły się jednak wykorzystywanymi metodami oraz ich skalą. Władcy zazwyczaj w majestacie prawa obniżali zawartość szlachetnych metali w monetach. Szlachta, księża i żydzi bili fałszywą monetę wykorzystując metale nie szlachetne. A chłopci obcinali wąskie skrawki srebra z obrzeża monety. Aktualnie procederem tym zajmują się działające na szeroką skalę na międzynarodowych rynkach zorganizowane grupy przestępcze oraz pojedyncze osoby, które wykorzystując nowoczesne technologie komputerowe liczą na szybki zarobek. Niepokojący jest fakt, że takie działania coraz częściej podejmują osoby niepełnoletnie. Każdy z uczestników rynku w wyniku swojej nie uwagi lub braku odpowiedniej wiedzy może stać się ofiarą procederu fałszowania pieniędzy. Dlatego niezwykle istotnym zagadnieniem jest prowadzenie działań mających na celu podniesienie poziomu wiedzy statystycznego obywatela na ten temat.

W artykule zaprezentowano wyniki badań ankietowych dotyczących znajomości zjawiska fałszowania pieniędzy przez przedstawicieli Polaków zaliczanych do grupy wiekowej 26–45 lat. Celem tych badań było podjęcie próby oceny stanu znajomości szaty graficznej i zabezpieczeń polskich banknotów przez ankietowanych oraz ich postawy w stosunku do obrotu fałszywymi znakami pieniężnymi. Ponadto określenie poziomu zaufania ankietowanych do obrotu gotówkowego w Polsce.

Słowa kluczowe: znaki pieniężne, fałszowanie pieniądza, opinie społeczne.

THE COUNTERFEIT MONEY AND TRUST TO THE SAFETY OF THE CASH TRANSACTION IN OPINIONS OF REPRESENTATIVES OF THE GENERATION OF THIRTY-YEAR-OLDS AND FORTY-YEAR-OLDS

For thousands of years, the criminals have introduced counterfeit money (coins, banknotes) into commercial transactions. Over centuries, the counterfeiting of money was done by representatives of various social groups: rulers, noblemen, priests, Jews and representatives of peasants. Their activities differed with the methods used and their scale. The rulers usually in the majesty of law, reduced the content of precious metals in coins. Nobles, priests and Jews faked coins using non-precious metals. And the peasants were cutting the narrow scraps of silver from the edge of the coin. At present, organized crime groups operating on a large scale on international markets deals with this practice, as well as individuals who use modern computer technologies, because they are counting on fast earnings. It is worrying that such activities are increasingly undertaken by minors. Each market participant, as a result of his or her lack of attention or lack of appropriate knowledge, may become a victim of counterfeiting. Therefore, it is extremely important to conduct activities aimed at raising the citizen's statistical knowledge on this subject.

The article presents the results of surveys on the knowledge of the phenomenon of currency counterfeiting by the representatives of Poles included in the 26–45 age group. The aim of these studies was an attempt to assess the

²⁶ Dr inż. Mirosław Sołtysiak, Zakład Finansów, Bankowości i Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska; e-mail: miroslaw@prz.edu.pl.

Mirosław Sołtysiak, PhD, Eng., Department of Finance, Banking and Accountancy, The Faculty of Management, Rzeszow University of Technology; e-mail: miroslaw@prz.edu.pl.

knowledge of the graphic design and security of Polish banknotes by the respondents and their attitudes towards trading in counterfeit currency signs. In addition, determining the level of confidence of the respondents for cash transactions in Poland.

Keywords: monetary signs, falsification of money, social opinions.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.37

Tekst złożono do redakcji: lipiec 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.

Piotr WITKOWSKI²⁷

OBSŁUGA CELNA W ZARZĄDZANIUMIĘDZYNARODOWYM ŁAŃCUCHEM DOSTAW

Współczesna zglobalizowana i zinternacjonalizowana gospodarka światowa w znacznej mierze opiera się na prawidłowym funkcjonowaniu międzynarodowych łańcuchów dostaw. W praktyce ich poziom uzależniony jest od sprawności realizacyjnej przemieszczania towarów pomiędzy jego ogniwami – uczestnikami łańcucha dostaw. W pracy podjęta została próba wskazania istoty i znaczenia obsługi celnej w zarządzaniu transgranicznym przepływem towarów. Proces ten bezpośrednio wpływa, na jakość i faktyczny czas dostarczenia towaru do odbiorcy znajdującego się na innym obszarze celnym niż jego nadawca.

W pracy posłużono się metodami badawczymi pozwalającymi na wskazanie przyjętych koncepcji teoretycznych w aspekcie zarządzania obsługą celną w transgranicznym przepływie towarów. Należy do nich m.in. politologiczna metoda instytucjonalnoprawna pomocna do analizy aktów prawnych, głównie Unijnego Kodeksu Celnego w zakresie instrumentów obsługi celnej. Zastosowano metody ekonomiczne systemową i poznania dla wskazania całościowego ujęcia problematyki obsługi celnej w międzynarodowym łańcuchu dostaw oraz konkretyzacji przyjętych rozwiązań wraz z ich praktyczną weryfikacją.

Przeprowadzone badania i ich analiza pozwoliły na wskazanie implikacji w zakresie znaczenia obsługi celnej w zarządzaniu międzynarodowym łańcuchem dostaw oraz stosowania systemu ułatwień i uproszczeń harmonizujących transgraniczny przepływ towarów.

Analizując przedmiotowe zagadnienia można sformułować wnioski dotyczące potrzeby internacjonalizacji instrumentów obsługi celnej związanych z usprawnieniem granicznej obsługi celnej. Ważnym wydaje się również pogląd o nieodzowności ich wprowadzania w różnych gałęziach transportu z uwzględnieniem ich specyfiki.

Słowa kluczowe: logistyka międzynarodowa, obsługa celna, międzynarodowy łańcuch dostaw, zarządzanie instrumentami obsługi celnej, usługi celne, Upoważniony Przedsiębiorca (AEO).

CUSTOMS SERVICES IN MANAGING THE INTERNATIONAL SUPPLY CHAIN

Modern, globalized and internationalized worlds economy is mostly based on the proper functioning of international supply chains. In practice, their level depends on the efficiency of moving merchandise between its links – participants in the supply chain. The paper attempts to indicate the nature and importance of customs services in managing the cross-border flow of merchandise. This process directly affects the quality and actual time of delivery of merchandise to a recipient located in a different customs territory than its sender.

In the paper, research methods were used to indicate the adopted theoretical concepts in the aspect of managing customs services in the cross-border movement of merchandise. These include, among others, political and institutional method, helpful to the analysis of legal acts, mainly the EU Customs Code in the field of customs service instruments. Systematic and cognitive methods were used to indicate a holistic approach to the problem of customs services in the international supply chain and to concretize the adopted solutions along with their practical verification.

The conducted research and their analysis allowed indicating the implications regarding to the importance of customs service in international management of the supply chain and the use of a simplification system and simplifications harmonizing the cross-border flow of merchandise.

²⁷ Dr hab. Piotr Witkowski, Laboratorium Praktyki Biznesu, Wydział Ekonomiczny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Pl. M. Curie-Skłodowskiej 5 20-031 Lublin, e-mail: witkowski@poczta.umcs.lublin.pl. Piotr Witkowski, DSc, PhD, Laboratory of Business Practice, Faculty of Economics, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Pl. M. Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin, e-mail: witkowski@poczta.umcs.lublin.pl.

When analyzing these issues, conclusions can be drawn regarding to the need for the internationalization of customs service instruments related to the improvement of border customs services. The view on the necessity of introducing them in various branches of transport, taking into account their specificity, also seems to be of great value.

Keywords: International logistics, customs services, international supply chain, management of customs services, customs services, Authorised Economic Operator (AEO).

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.38

Tekst złożono do redakcji: sierpień 2018 r.

Tekst przyjęto do druku: wrzesień 2018 r.